

رمضان شریف، مخصوص نسخه: و وصول

ابونه بدلی

بر سنه لکی پسته اجرتیله برابر ۳۰ غروشدر اداره خانه دن
آلتیق اوزره ۲۰ وایی کاغداوزرینه مطبوع نسخه لر ایچون ۵۰ غروشدر

[نومری ۲۰ یاره]

مدیر مسئول قصبیار

اداره خانه سی: باب عالی جاده سنده قصبیار مطبعه و کستفانه سیدر
جریده یه متعلق خصوصات ایچون مدیره مراجعت اولنور.

شريفك عشر اخبرنده اللى آتئى باشلرنده اولدقلى حالده بغدادده ارتحال داربقا بيوردمشلسلردر . امام مشاراليه حضرتلرينك جنازه نمازنده تقريباً سكرن يوز بيكه قريب جماعت حاضر بولنشلسلردر . امام مشاراليه حضرتلرينك افتراق ايديسندن طولاني اسلام، خريستيان، يهود، مجوسى قيلهلى اشك ريز اولمشلردر .

خواجه زاده
ا. جودت

{ تراجم احوال }

(استايرلك ايلك قاضيسى)

« خضر بك چلبى »

تاريخ هجرت سنيّه حضرت رسالتناهيدين (كه مبدأ تاريخ اسلامدر) شمدى به قدر كذار اولان اون اوج عصر كامل المجدده صنوف اسلام مياننده بالخاصه علما طبقه سنى تشكيل و تزئين ايدن ذوات عظامك سلسله اساميسنه سطحى بر نظر عطف واحاله ايدم چك اولسوق هجرنى مبدأ اعتناي ايلديكمز تقدردده قرون وسطى اولوق لازم كلان ۴۵۰ يله ۹۰۰ يئنده عالم وجوده او قدر فضلا كلسدركه هر برى فضيلت و فقاھتده امام اعظم، زهد و تقواده عمر بن عبدالعزيز حضرتانك ذيروح بر تمثالى حكمنده بولنشلسلردر .

(الناس على سلوك ملوكهم) كلات حكمت غايائى معلومئدر ! تقدردده طوغريدرا !

عموميتدن قطع نظر حتى براوك مديرى بيله نه اخلاق و حسيايده ايسه افرادينك ده آنكله متخلق و متحس اوله چنى قاعده مذكوره جه ئايتدر . هله زمان دكشديكه حسابت عموميه دخى تبديلاب اولوق محققدر . دنيله بيلوركه بر حكمدار، معارف پرور اولونجه تبه سى ده حب معارف اولور . كذلك بر بادشاه جهادى سونجه زير دستانى ده بر آشبارده جلادت كسيلور .

نام ناميسى سلاطين عظام عثمانيه آرمسته بك بيوك برموقع ميجلده ششمه باش اولان فردوس آشتيان ابو الفتح و المغازى سلطان (محمد خان) غارى حضرت تلى زمان مسعدت اقترازلرينك لك بنام علما سندن اولدقلى كچي ارباب علم و دانشه ارائه و اظهار بيوردقلى حسن توجه سايه سنده ايرادن، تركستاندن، قريمدن ودها سائر جهانندن يا تخت شوكتناهلرينه آفوب كن علما بردها عودنى خاطره كتيرمز و سايه شاهانه ده نائل اولدينى م متوفى معاشله درود اجابت نمود خسروانه ايله مشغل و نشر علوم و فنوندن باشقه بر شله متوغل اولمازدى . عهد فاتحده ممالك عثمانيه . يتشديريكي منابع علميه ايله احراز ايلديكي صيت و شهرت فوق البادهنى (عصر معارف حصر [عبدالحميد خان] ثانى داخل اولماق شرطيله) بر وقت قازانه مامشدر دنيله بيلير . حضرت فاتحك، عهد هايونلرينك لك برنجى علما سندن اولدقلى بالاده ذكر ايتشيدك . اولبايده خاقان مشاراليه عائد خاطر نشانمز اولان بر ايكي قفريه تزئين مدعا ايچون استطراداً شوراده ذكرى مناسب بولدى :

وقتاكه فاتح حضرتلى باسر الهى ۸۵۷ ده بلده طيبه ي فتح بو يوره رقى بنا ايتدير دكارى جامع شريفك جوار يمن مدارنده متعدد مدرسه لرى انشا ايتدير مشلر، مدارس مذكوره به مدرس تعيين ايديله چك ذواتك مرحوم محمد الدين فيروز آبادينك تصنيف كرده لرى مشهور اوقيانوسك حاوى اولدينى بيكلرجه لغاتى ازبر بيلملىرى شرط بيوردمشلسلر . اخبرا بروجه اراده اجرا ايديلان تتبع نتيجه سنده اوصاف و شروطه ي حائر انجق درت، بش ذات بولنه بيلنجه حضرت فاتح حضور هايونده كيلر :

— نى ده ديكله بك !

خطاب عاليه سيله توجه و اوقيانوسك — ذره قدر ركاكته اوغرا مقسرين — كافه محتوياتى او قودقدن سوكره :

— ايمدى مدرسه لرمك برنده دخى مدرسين بن

اولئجه مبادئ علومى والدى مولانا جلال الدينندن
اوقومش وایلك یای تحت عثمانی اولان بروسه شهرینک
منلا قاریدن (شمس الدین) صوکره فتواسنک انضمامیه
قضاسنده بولان مولانا بایکان (محمدیان ارمان) حضر تکرندن
نسخ فتوی قرائت ایدرک کنج یاشنده افاده قادر منلی
نادر بر فاضل اولمشد.

اوائل تحصیلنده خارق العاده بر استعداد مالک
اولان خضر بک، فرط استعدادیه متناسباً احتیاج جواهر
علم و ادب خصوصنده بر درجه حریص، بر مرتبه شدید
ایدی، که منلا قاریدن ماعدا علوم و فنون غریبه
اطلاع جهتجه مشار الیهک صاعد اولدنی درجه عالییه
بر کسه بک عارج اوله مدینتی اقرانی (ختی حسادی بیله)
اعترافدن کپرو طور مازلردی. وقعه آتیه کنج فاضلک
تزد شاهانه اکتساب عزو رفعت ایلسنه بک چوق
خدمت ایشدر. شویله که:

مغرب جهنتدن کسه بک بیلمدیک بر طاق مسائل
غریبه و عجیبی عارف بر عالم ذوی المعارف کلوب حضور
فضائل نشور پادشاه معارفناهد ضمیرنده اونه دیری
متمكن اولش بر طاق جهات مشته فہائی علمای رومدن
بالاستیاضاح حل شبه ایلمیچون مساعدت سنیله بک
ارزان بوبورماسنی استدعا ایدر. امیرالمومنین حضرت تری ده
مجبور اولدقلى سبب جلیله اعطا فکستراته لری مقتضاسنجه
استدعاى واقی لطفاً بالاسعاف بر مجلس علمی عقدنی
و علمای وقتک مجلس مذکورده حاضر بولونالری
فرمان بوبورلر. مجلس عقد ایدلکده عالم غری حضاره
بر قاج مسئله غریبه ایراد و حل ایلمه لری تکلیف و درمیان
ایلر. علمای موجوده ایسه تفکرات دورا دوردن
صوکره قناعتبخش درون اوله جق بر جواب مسکت
ویرمه مکه موفق اوله مازلر. بنابرین نشوؤ حریق غالیته
شهر کشای فضای عتو و غرور اولان غریبک وضع
ناهنجاری جناب فاتحه کران کلرک منفلاً حضاره:

حیطه اداره من داخلنده بونجه علما موجود ایکن

اولمیس. بیوروب الکبرنخی متبحریندن اولدقلى اثبات
ایلمشدر. مع هذا بر طرفدن قهر و تدمیر اعدا ایله
اوغراشیرکن دیکر جهنتدن ده علوم عالیله نشر و تجمیعنی
نظر هاپونلرندن درخا دور طویقه رقی هم سیفک شانی
اعلا همده قلمک حقى اعطا بوبورلردی. او سبیدن
یای تحت سلطنت سنی بر دارالتعلم عالم حکمنه کیرمشیدی.
همت شیرانه سی جهانگیر لری شمشیر سوطونه سرفرو
ایتدیرمه قادر و آتی لسانک [*] غوامضه واقف
ایدی.

او زمانده مدرسه اوله لری مبتدی طلبه ایله اشغال
اولمازدی. حتی دربار شوکت قراره کلرک بیتوت ایدله جک
اوطه بوله منجه فاتح جامعک اوقوچه بنجره لری بک برنده
اقامت و اخذاجارته صرفدن (مراح) ه بین الام (دینقوز)
نامیله شهرتیا شرح لطیفی تحریر و تبرکاً ابتدا پدش لحاظه
عوارف افاضه حضرت سلطان ذیشانه تقدیم ایدن ذات
حقنده، اترک مکمللکندن مؤلفک کالی تقدیر بوبوران
حکمدار مشارالیه حضرت لری:

— اب ای خواجه ایش؛ مدرسه لرمدن بر اوطه
ویرلسون!

دیہ حق داعیانہ سندہ لطفاً منصفه آرای بروز اولان نیر
الطاف جلیله شهنشاه لریله موصی الیہی دلیر نعم لاتیخصی
ایلمشدر.

مقصد عاجزانہ من اسم عالینى سرنامة مقال اتخاذ
ایلدیکمز (خضر بک) ک ترجمه حالی یازمق ایکن صدددن
تیساعدمز. میر مشارالیهک نصل بر زمانده زینتبخش
کهواره شهود اوندینقی مختصر آکلامتی ایچوندی. اشته
مقصده دخی شروع ایدیوز:

خضر بک، عهد محمد خانى سرفرازان علماسندن
ومع مافیه امتیازات عالیله ذکا ایله بین العلماء واصل موقع
بالاولمش اجله دندر. خضر بک مسقط رأسی (سقر بمحضر)
قصبه سیدر. تحصیل علمه بسمله کش اوله جق سنه واصل

[*] عربیہ، فارسیہ، ترکیه، عبرانیہ، رومیه، لاتیجه.

مولانا مدرسه مذکوره مدرسی ایکن ملا مصلح الدین قسطلانی (خواجہ زادہ) ایلہ احمد بن موسیٰ (خیالی) کبی علما بولونغشردرد. دها صوکره علاء الدین عربی جنابلریده مولانا تک خدمتی شرفیله تشرف ایتشدر. سرعت فهم، حدیث کا، اسقامت طبع، کثرت حفظه مشار بالبنان عظیم الثانی برنجر برچیدانی ایدی. حضرت خضر، شاعر علامدان اولیان حب دنیسا خلقیله متخلق و مفاخر قاسیدن هیچ بریله متألف و مفتخر دکلدی. قصیر القامه، نحیف الوجود و اسباب مزینیدن عاری ایدی.

(ستفتحن القسططنیة ... الخ و تم یفتح لکم الروم!) حدیث شریفلریک اسرار قدسیه سنه مظهر اولان جناب فاتح، ۸۵۷هـ استانبولی فتح بووردقده قضاسنی اولان حقیقه الطاف و عنایتی لیل و نهار مزاد اولقده بولونان مولانا خضر بک نفویض ایدیلر. مولانا، آلتی سنه دار الخلافه قضاسیله مستعد اولقدن صکره، ۸۶۳هـ ربیع الاول تک عشر اواسطنده طی سجد فنا و عزم دارالحکم و البقا ایلمشدر. خلفری، ققیه شهر ملا خسرو (محمد) اولدی خضر بک، علم کلامده ملا خیالینک شرح و ایضاحنه همت ایلدیکی شهر تکیه آفاق (قصیده نوبیه) سیله (عجالة لیتلین) نام قصیده نفیسه سی فضیلت حیرت ایکی بخشاشنه شاهد عادلدر.

مفق زاده
محمد کامل

• علم و هنر •

جمله اوصاف کالات بشر علم و هنر
مردم عاقله سرمایه فر علم و هنر

قومن اربابی پسیایه او معنای جلیل
مردم قدری بیله آدم ایدر علم و هنر

نزد ارباب نظرده بر اوافق مسئله سی
اوله قیمتکی که دنیای دگر غم و هنر

جلوه کردد صدف سینده نور کهری
بویله بر در ضیادار کهر علم و هنر

بو شخصک اسثله موردہ سنی حله قادر، علوم غربیہ نی عارف برکسه بولنہ ماقی لایقیدر؟ بهمه حال بر صاحب کمال بولونالیدرکه بو شخصک سؤلرینه جواب و یروپ کندینسی الزام و اسکات ایتسون! ... بوللو عتاب آمیز توجیه و جهة خطاب بو یوردر.

(اذا اراد الله شيئاً هبنا اسبابه!!) خطاب واقع خسروانی اوزرینه لدی التفکر اوزمانلر مولدی اولان سفر بحصارده نشر انوار فیوضاله اشتغال ایدن حضرت بک جنابلریک علوم غربیہ نی احاطه سی و غربیہ مشار الیهدن باشقہ سنک جواب و بر مکدهم اقتداری حاضرین جانبندن سده سعادتہ عرض اولتور. احضاری امرنده شرف صادر اولان فرمان جهات طاع موجبجه کلش اولان حضرت بکله دفعه ثابده بنه حضور شاهانده عقد ایدیلان مجلسده عالم غربی قابل ایدرلر. حالوکه غربی هنسوز اوتوز یاشندده اولیان کنج فاضلک سنک حدائقیه اوزمانکی عساکر منصوره نیک زی و قیافیه متزی اولق معنادی اولان حضرت بکک هیئت غربیہ سی بالاستخفاف مقام تمکده خندان اولور. حضرت بکک بوضع غریبدن انفعالیاب اولوب مشغولاً بالارتجال:

کرچه خوشاینده تراز خنده نیست
خنده بی وقت خوشاینده نیست

یتقی اتیانله مساعدت سنیه مقرونأً تکریر سؤل ایلیمسنی غربیہ تکلیف ایدر. و قناکه سؤلرله کسب اطلاع ایلر؛ ذاتاً دمندن بحیره علمیه سی موجه سازان سباط اولش بولنان فاضل رومی سؤلرله بکان بکان جواب و یردکن و مبانی شہاساتی مختل قیلقدن صوکره غریبکک هنسوز علمی لاحق اولدینی (اون التی!) فن غریبدن اراد معضلات برله مومی البهی الزام و (فہت الذی....) نظم جلیلک مفهوم منیقی عرض اندام ایلر.

حضرت بکک بروجه محرر غربی نی کمال مهارتله دا خل دائرة الزام و اسکات ایلیمسی تاجدار عواطف نثار حضر. تلرینک مستلزم مسرت فوق العاده سی اولقله مکافاة جد اجدلری چلبی سلطان محمد خاںک بروسده بنا ایتدیرمش اولدینی مدرسه نیک جهت تدریسہ سنی حضرت بکک عہدہ فضیلتنه توجیه و احاله بو یوردیلر.